

April 1960

M E D D E L A N D E

nr 55

från

S K Å N E S V A P E N H I S T O R I S K A F Ö R E N I N G

Skånes Vapenhistoriska Förenings medlemmar kallas till årsmöte på Malmöhus slott, Kungens kammare, fredagen den 29 april kl. 19.00, då stadgeenliga förhandlingar äga rum enligt följande dagordning:

1. Hälsningsanförande
2. Protokolljustering
3. Styrelsens verksamhetsberättelse och kassaredegörelse.
4. Revisorernas berättelse
5. Fråga om ansvarsfrihet
6. Val av ordförande
7. Val av övrig styrelse och styrelsesuppleanter
8. Val av revisorer och revisorsuppleanter.
9. Eventuellt.

10. Föredrag av Föreståndaren för Kungliga Livrustkammaren, fil.dr Brynolf Hellner över ämnet "Dekorationsteknikerna på järn" med exempel uteslutande från vapen. Föredraget berör drivning, skrodering och tauchering och illustreras med ett 40-tal bilder. Efter föredraget en enkel måltid efter styrelsens förslag, som delgives före föredraget.

Då Föreningen för första gången har äran få se Kungl. Livrustkammarens nye chef som föredragshållare förväntar styrelsen att medlemmarna även utanför Malmö talrikt möta upp.

Vintersammanträdet.

Fredagen den 27 november avhöll Föreningen ordinarie sammanträde denna gång i Nordvestra kanontornet på Malmöhus slott. Bland de närvarande märktes Föreningens Hedersledamot greve Sten Kalling, ordföranden med fru Ellen Herrström, Major John Lindgren, Köpman Sture Hansson och fru Clara Hansson, Studerande Gunnar Hansson, Intendent fil.lic. C.G. Lekholm, Fil.lic. Olle Cederlöf, Verkmästare Gustav Andersson, Ryttmästare Due-Boje, Kontorschef Hubert Jönsson, Herr Bertil Eljegren, Kontorschef Hugo Nilsson, 1:e Polisassistent Knut Nordholm med Fru, Lantbrukare Filip Rasmussen, Köpman Georg Bergengren, Direktör Fil.lic. Rausing, Herr Nils R. Stålbrand, Kamrer Erik Åkesson och Herr Inge Tynell m.fl.

Ordf. hälsade främst Hedersledamot greve Sten Kalling och samtliga medlemmar välkomna och vände sig därpå till aftonens föredragshållare Major Tönnes von Zweigbergk som hälsades särskilt välkommen. Därefter höll Ordf. parentation över vår avlidne medlem Grosserer Carl U. Buch och den frejdade vapenhistorikern Kaptain J.F.V.V. Stöckel och erinrade om deras gärning, vilket följdes av en tyst minut.

Därefter överlämnades ordet till Major Tönnes von Zweigbergk, Stockholm, som talade över ämnet "Kort vapenhistorisk översikt".

Talaren började sin översikt med stridsklubban i dess primitiva former som t.ex. en grov trädgren och stenåldersmannens påk, de germanska folkvandringens och vikingatidens stridsyxor till medeltidens yxor, stridshammare, stridsgissel och hjälmkrossare. Kniven var också ett gammalt vapen, känd redan från stenåldern. Ur denna utvecklades så småningom dolken i dess olika utformningar, bl.a. njurdolken, vilken alltnu fortlever i skottarnas dirk, landsknektsdolken, schwizerdolken, fäktdolken med parerstänger som t.ex. vänsterhanddolkar. Svärdet i dess olika utformningar kan sägas vara en förlängning av dolken, vilken blev längre, såsom fallet var med bronsålderssvärdet. Folkvandringssvärdet och vikingasvärdet med sina karaktäristiska utseende var en utveckling av de antika svärden. De voro samtliga huggvapen. I och med krigsväsendets högre utveckling blev svärdet mer och mer funktionsdugligt i det de medeltida svärden med enkelt korsfäste mer utvecklades till den typ under 1500, 1600 och 1700-talen vi kalla värjor med deras mer komplicerade fästen. Föredragshållaren kom därpå in på de spec. svenska militärvärjorna och deras utseende och modellår för att sedan övergå till deras senare efterföljare sabeln i dess ursprungliga från öster kommande form. Därefter gavs en allmän översikt av pilbågen och arbostet till de egentliga handeldvapnen såsom lodbössan och hakebössan samt de senare typer, som vi med avseende på tändsystemet kalla för luntlås, snapplås, hjullås, flintlås och slaglås till våra dagars moderna gevär och revolverar. Bilder av dessa

olika system visades och förklarades.

Som avslutning visade föredragshållaren en serie bilder från vårt moderna armémuseum.

Föredragshållaren applåderades livligt och ordföranden tackade honom för den exposé över hela vapenutvecklingen som här demonstrerats.

Vapendemonstration.

Nästa program på dagordningen var vapendemonstration. Ordf. demonstrerade sitt senaste nyförvärv, en karolinsk kommendervärja från 1670-talet, av den typ som Seitz kallar Carl XI:s kommendervärjetyp till skillnad från Carl XII:s Demonstrator påvisade likheten med Carl XI:s egen bekanta värja från slaget vid Lund, vilken finns bevarad på Livrustkammaren. Frånsett denna finns endast ett par sådana kända från ett par svenska kyrkor. Denna värja av denna typ, som kommit från Elliots samling, är den enda hitintills kända i privat ägo.

Major John Lindgren demonstrerade därpå också en nyförvärvad officerssabel med svenskt fäste och utländsk klinga. Fästet är av svenskt typ, som i ett fåtal ex. äro kända från en svensk officerspallach hos ordföranden samt dessutom på ett par svenska officerssablar m/1778 - 1806, på vars uppvikta parerplåtar finnas två medaljonger i upphöjt arbete med lilla riksvapnet tre kronor och den skånska gripen båda krönta med en kunglig svensk krona. Klingan var etsad med bokstäverna A R samt ordet Constitutio och årtalet 1791. Man kom till den slutsatsen att klingan var polsk, att A R var Augustus Rex, Polens siste konung, att Constitutio 1791 avsåg författningen av år 1791. Klingan fanns vara för övrigt lika med den svenska sabelklingan så den passade till baljan för denna. Hur kombinationen svenskt fäste, polsk klinga uppstått kan ingen veta. Vidare demonstrerade Ryttnästare Due-Boje dels en forte épée av gängse typ från 1660-1670-talen med järnfäste och genombruten parerplåt, vilken han påpekade förde tanken på de svenska kommendervärjorna, samt några andra utländska värjor, och Verkmästare Gustaf Andersson som förevisade en sabel med förfrågan om den kunde anses vara svensk. Ingen av de närvarande kunde härom giva besked, men Major von Zweigbergk förklarade sig ha sett en sådan på Armémuseum och lovade att senare undersöka saken och meddela hr Andersson i och för identifiering.

Därefter auktionerades bort några ex. vapenböcker, bl.a. Josef Alms "Blanka Vapen och skyddsvapen".

Mötet avslutades med utlottning av en svensk artillerihuggare för Svea artilleriregemente förändringsmodell 1748-1795, som slutligen vanns av Herr Bertil Eljegren, varefter man samlades till en enkel måltid i Tunnelns 650-åriga källarvalv.

Till salu för medlemmar.

Nedanstående vapenlitteratur skänkt till Föreningen säljas till högstbjudande till förmån för Föreningens kassa.

Flottans Handvapen. Kortfattad historik av J.Alm. Stockholm 1954.
81 sidor med 51 bilder av svenska vapen.

Mininipris 15:- kr.

Svenska Vapenhistoriska Sällskapets Skrifter. Nya Serien IV 1955.
76 sidor med talrika bilder av vapen.

Mininipris 10:- kr,

Svenska Vapenhistoriska Sällskapets Skrifter. Nya Serien V. 1957
78 sidor med talrika bilder av vapen.

Mininipris 10:- kr.

Svenska Vapenhistoriska Sällskapets Skrifter. Nya Serien. VI. 1959
94 sidor och talrika vapenbilder.

Mininipris 10:- kr.

Vaabenhistoriske Aarbøger. VII. Udgivet af Vaabenhistorisk Selskab 1953.
Sidorna 70-164 med talrika vapenbilder.

OBS. 2 ex. av samma årsbok finnas.

Mininipris för var och en
10:- kr.

Vaabenhistoriske Aarbøger. IX a-c. Udgivet af Vaabenhistorisk Selskab. 1957
Med historik över Vaabenhistorisk Selskabs 25 åriga tillvaro. 186 sidor,
och med talrika vapenbilder m.m.

Mininipris 10:- kr.

Vaabenhistoriske Aarbøger X a. Udgivet af Vaabenhistorisk Selskab. 1959.
108 sidor med talrika illustrationer.

Mininipris 10:- kr.

Anbud insändes till Ordf. adress Bergsgatan 9. Malnö C. senast till den
29 april, varefter de sändas till vederbörande, ev. mot postförskott.
Redovisning i nästa Meddelande.

-oOo-

Rättelse.

I Medlemsnatrikeln för 1960 står M.Buch och Holger Buch skall vara
Birger M. Buch och Holger M. Buch, vilket härmed meddelas.

Redaktör J. Folke Herrström,
Malnö.